

Иван Вазов

Просител

През големите прозорци на учреждението пролетното слънце фърляше широки снопове златни зари в коридора и по варосаните бели стени.

Тълпа млади, възрастни и даже прекарвали хора мълчаливо стояха до единия зид и се сепваха, колчим се отваряше среднята врата на коридора: някои нетърпеливо ходеха назад-напред и фърляха завистливи погледи към ония щастливци, които биваха извикани от разсилния и влизаха през среднята врата.

По лицата на тия „жаждущи смятения води“ се четеше и нетърпение, и досада, и немощно покорство но съдбата, и някакво озлобление против съседите си... Гледаха се едни други недоверчиво, измерваха се с неми, бързи погледи; едно напрегнато, нервно безпокойство даваше неприятен печат на физиономиите: сякаш че тези хора седяха на тръне...

В чакалнята стая на един доктор човек може да забележи такива болезнени лица.

В стаята, към вратата на която бяха вперени всичките очи, стоеше чиновникът, от когото зависеше раздаването няколко новооткрити длъжности. За тия няколко длъжности бяха подадени около петдесетина прошения; кандидатите бяха много повече от числото на свободните места и чиновникът от няколко деня се занимаваше с преглеждането прошенията и приложените при тях документи или препоръки и с пробира на кандидатите.

Няколко деня наред и кандидатите, още от сутринта и до обед, висяха пред вратата на чиновника и с мъчително свиване на сърцето очакваха да чуят какво решение се е дало на тяхното прошение. И всяка заран тия просители се срещаха същите тука, със своите нервни физиономии, рринудено и нетърпеливо държане и ненавист в погледите.

Разсилният излезе из стаята на чиновника и обяви:

– Няма да приема вече днес; утре елате!

Просителите посърнаха; едно глухо мърморене се разнесе от купата им, прилично на боязливо ръмжене от зле покрит гняв и незадоволство.

И пак мълчешката, оклюхнали, угрижени, заслизаха с клюмнали глави из каменната стълба, подобно престъпници, които са чули своята присъда.

* * *

Един от тия тъжни човеци, момък с дълго, изпито като от безсънници, небръснато отскоро лице, с хлътнали очи и уморен и безпокоен

поглед, с изражение на тъпа безнадеждност, заедно с другите, и той излезе на улицата.

Там се спря, поозърна се смаян, като изтърсваше с ръка несъзнателно варта от лакътя на извехтялото си сетре, останала от облягането на стената в коридора, па тръгна с машинални стъпки, без да дига очи.

– И днес пак тая история: елате утре! А днес и утре всички служби ще бъдат дадени, и пак ще остана на пътя, и пак чакай месеци и години даже, докато се отвори нова служба нейде, та пак да се повтаря същата комедия!

И той произнесе една дебела псувня, ненасочена против никого; но от тая псувня сякаш му падна част от теготата, що притискаше гърдите му.

Прочее, Пенчо Знаховски – Пенчо Знаховски викаха тоя момък – изпсува сред улицата някого и от това му поолекна.

* * *

Има четири години откак Знаховски го извадиха от служба за дребна причина; от четири години насам Знаховски очаква и търси нова, слухти и души, и щом се появи такава, подава прошение, хлопа по порти, тъпче прагове, за да намери ходатаи и застъпници, които да подкрепят постъпката му. Няма ведомство, учреждение, канцелария, дето да не лежат негови прошения за служба. И все напусто. Отпращаха го с празни ръце, понякога с уверения да го имат пред вид за следващия път, а по-често – съвсем без никаква, макар и лъжлива, надежда!

Четири години как Пенчо дели времето си между висене по вратите на канцелариите и излежаване по кафенетата и картоигране... Тоя ленивоожидателен живот му стана привичка, необходимост; затъпи в душата му всяка бодрост, всеки дух на предприемчивост... Той нито смееше да си помисли, че освен чиновничество или търсенето му може да съществува друго поприще на света за него; и забравяше Пенчо, че преди да е бил чиновник, той е бил ученик при берберин, после бакалин, после дребен сарафин в Силистра, гдето най-напред получи длъжност, благодарение на един покровител.

А сиромашията беше влязла в къщата из всичките врати, из прозорците и из комините. Четири деца, стара майка и баща, млада жена очакваха хляб, който понякога им не идеше, понеже картите не идеха на Пенча... О, в такива гладни вечери Пенчо беше груб, нетърпим! Той не можеше да гледа домашните. Хубавичкото, кръгло, с алени устни лице на жена му, което при всичката оскудия и неволи в къщата, като напук,

цъфтеше, му додяваше, раздраваше го с тоя щастлив вид, за който Петрунка не беше виновна. Това мило, покорно същество в къщата не можеше да му докара вече радост. Казват, че любовта бяга от сиромашията. О, и сиромашията често бяга от любовта – като болестта. Зъбът на глада гризе не само телесния организъм; неговото разрушително действие отива още по-дълбоко, до тайника на душата, гдето се крие светото чувство на любовта и привързаността... На Пенча Знаховски беше всичко противно у дома и той сам си беше противен, и светът му беше противен! Дявол ги взел всичките!... А службата, която сега просеше, би спасила положението и нов живот би настанал за него. Възкресение!... От две недели Пенчо проси; от две недели той ляга, става, живее, умира с тая върховна надежда. Важният чиновник, от когото зависи съдбата му, му дава уклончиви отговори... Защо? Какво има да мисли? Има и друга кандидатура, подкрепена от влиятелно място? Или се съмнява в Пенчовата благонадеждност? Или има свой някой протеже?... Ах, как той не може да търпи тоя чапкънин Чардашевски! Да му прави мили очи?... А между това тази служба е спасението. Как-как трябва да се получи; пропусне ли я... но той даже не смееше да помисли за такъв случай... Не, трябва да се действа, всички средства трябва да се употребят!

* * *

С такива едни размишления в главата Пенчо Знаховски се спря пред една порта, отвори я боязливо и влезна в двора... След няколко минути той излезе бледен и бързешком се запъти из друга една улица. Там се пак спря пред друга порта и влезе... Подир обед Знаховски тръгна пак! Той дигаше на крак цяла София! Трябваше да се измоли, спечели, грабне службата – възкресението! Ненадейно лицето му се осветли от вдъхновение някакво и той не се спря пред никоя порта вече, ами се запъти у дома си.

Той се реши да пусне в дело, както струват толкова разумни хора, друго ходатайство, почти винаги увенчавано с успех; той даже се чудеше на своята несъобразителност, как по-рано не се е догадил...

Може би друг път да занимаем читателите си със съдбоносното решение на Знаховски и сетнините му – ако тяхната прозорливост предврително не го проникне, което ние ще съжляяваме, защото другата половина от този разказ ще изгуби за тях интереса, който би й запазвала неизвестността.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3805>]